

בבא מציעא צו

עניין: לפום חורפא שבשתא

ריב"ש סי' רעא

ולמוקף להו. וכמה חכמים ראינו צעינו מפולפלים וחריפים צהיות דמעילי פילא נקופא דמחטא⁷⁵, ועל כל קון וקון אומרים תלי תלי קושיות ותרונין, ולפום חורפא לא סלקא להו שמעתא אלינא דהלכתא ואומרים על אסור מותר ועל מותר אסור. וכבר אמרו צפ"ק דערונין⁷⁶ גלי ודוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין דבורו של רבי מאיר כמותו, ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו שלא עמדו חכריו על סוף דעתו, שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים ועל טהור טמא ומראה לו פנים. וכן צ"ש נמקום צ"ה אינה משנה אע"ג דצ"ש מחדדי טפי דלאמרינן צפ"ק דינמות⁷⁷. וכבר נפסקה הלכה בסוף הוריות⁷⁸ דסיני עדיף מעוקר הרים.

ארחות צדיקים שער כז

כל זה אינם עושים עתה כי אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושי דחידושים קודם שידע צורת התלמוד א"כ איך יצליחו כיון שעושה להיפך מה שאמרו חכמי התלמוד כי כל מה שנא' בתלמוד הכל אמת ואין להשיב עליו או לשנותו ולא להוסיף ולא לגרוע. ע"כ מרוב טורח הלימוד העיון והפולפול רבים פורשים מן הלימוד מרוב טורח השמועות והדקדוק שאומר על פה כי אומרים מה נוכל להבין סברות מבחוץ הלואי שהיינו יודעים מה שבתוך הספרים ואם היו לומדים בקביעות יומם ולילה אז היו לומדים והיו בקיאים בתלמוד והיו מתאווים ללמוד כי היה להם להבין בקל והיה אדם בא ללמוד לעולם נים ולא נים תיר ולא תיר והיו מוסיפים בכך יראת שמים שלימה וגם היו מתרכים התלמידים והיו עוסקים תמיד אבל עתה מרוב טורח השמועה נעשית עליהם ההלכה כמשא כבד ולא יוכלו עוד להביט בה ומתוך כך עוסקים בשגעון ובליצנות מבבלין ומבטלין ועוסקים במיני תחבולות ואין בהם יראת שמים ואמרו בפרק השוכר את הפועלים ר' זירא יתיב בתענית מ' יום דלישכח מניה תלמודא דבבלי כי היכי דלא נישרדי'. ואמרו בויקרא רבה נכשל בעבירה אחת ונתחייב מיתה לשמים מה יעשה ויחיה אם היה רגיל לקרוא דף אחד יקרא ב' דפין או לשנות פרק פעם אחת ישנה פעמים או ללמוד פרק א' יקרא ב' פרקים אלמא רוב גירסא עיקר כ"א היה הפולפול עיקר לצעוק ולהרים קול חצי יום כדיבורא אז היה לו לומר אם מתחלה היה רגיל להקשות קשיא אחת יקשה ב' קושיות ובפרק האיש מקדש אמרי' כשמת ר"מ אמר ר' אדא אל' יכנסו תלמידי ר' מאיר לכאן שקנתרים הם וכל זה שלא היה רוצה להתבטל מגירסתו כי ר' מאיר היה חריף ולא עמדו חביריו על סוף דעתו. ועוד התם א"ר יוחנן לכן של ראשונים

מהר"ל דרך חיים פ"ו סוף משנה ז'

לפנים. כי הראשונים התנאים והאמוראים והגאונים וכל האחרונים התחילו בסדר המסודר, ללמוד תחלה מקרא ואחר כך משנה ואחר כך תלמוד, ובדור הזה מתחילין בתלמוד שמחנכין הנער בן ששה ושבע בתלמוד ולבסוף יעלה אל המשנה, ולא ללמוד רק שמחפשים בהלכות פסוקות כמו שאמרנו והנה מתחילין בתלמוד ומסיימין במשנה. היה להם לחשוב אחר שהתכלית שבאים אל מדה זאת, היה להם ללמוד תחלה המשנה והיה נשאר אצלם המשנה, עכשיו לא נשאר לא תלמוד ולא שום דין ולא שום הוראה רק ע"י חפוש.

אמנם הסבה הגורמת הקלקול הגדול

הזה הוא השקר בתחלה יוליד בסוף העיוות והקלקלה, וזה כי מתחילין לפלפל דברי הבאי בהלכה אשר יודעים כי פיהם לא כן ידבר ומגלין פנים בתורה אשר לא כן ויאמרו לחדודי בעינא. ואף כי דבר כזה ח"ו לא תהא בישראל לחדודי בדברי שקר לבלות הזמן בשקר והתורה היא תורת אמת איך יעלה על דעת אדם כזה, הלא ראוי שיקרע אדם לבבו ע"ז להפוך האמת על שקר ויאמר לחדודי בעינא. ויותר מזה כי אף דבריהם אינם כלל. שאם היה הפולפול שהוא פלפול הבאי ושקר מתדמה אל פלפול אמת, אפשר לומר כי יעלה בסוף מפלפול זה שאין בו ממש לפלפול אמת אבל אין הדבר כך כי אין דומה בשום דימוי כלל לא הקושיות ולא התירוצים, ואיך יחדד עצמו בפלפול כמו זה עד שידע לפלפל בפלפול אמת אדרבא הדעת נותן בהפך זה שהוא מטפש ולא יחכים, כי הורגל בפלפול שאינו דומה לשום חכמה כלל, ואיך יהיה האחד למוד אל השני, ודבר זה עיינו ראות ולא אחר.